

AVTOMOBILLAR TUZILISHI VA ULARGA SERVIS XIZMAT KO'RSATISH

Mamatova Mohira Anvarjon qizi

Annotatsiya: *Ushbu maqolamizda O'zbekiston Respublikamiz miqiyosida avtomobillarga texnik xizmat ko'rsatish turlari va vazifalari bo'yicha erishilgan yutuqlari va tahlillar to'g'risida ma'lumotlar berilgan.*

Kalit so'zlar: *yuqori, o'lchov, anjom, vosita, qurilma, saqlash, texnika, majmua, texnik xizmat ko'rsatish, nimcha, servis, uskuna, garaj jihozlari.*

KIRISH

Dunyo bo'ylab avtomobillar eng ko'p yo'lovchilar va yuk hajmi sonini olib yuradi turli ishlab chiqarishni amalga oshiradi ularga mahsus jihozlarni o'rnatish bilan funksiyalar, turmush tarzimizga, madaniyatimizga, dam olishimizga xizmat qiladi, bir so'z bilan aytganda, ajralmas bo'lagiga aylandi zamonaviy sivilizatsiyaning bir qismi desak adashmaymiz.

Avtomobillar, o'z navbatida, tizimli ravishda mahsus kerak xizmatlar jumladan, tozalash-yuvish, tozalash, yonilg'i quyish, moy va boshqa operatsion materiallar, ularning texnik nazorati holati, yuzaga kelishining oldini olishga qaratilgan bir qator profilaktika va ta'mirlash ishlarini olib borish muddatidan oldin nosozliklar va nosozliklar, shuningdek tiklanish ularning birliklari, agregatlari, qismlari va tizimlarining yo'qotish ish faoliyatini oldini oladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Ba'zi oddiy avtomobillarga texnik xizmat ko'rsatish ishlari, masalan tozalash tanani (kuzov, korpus) tozalash, kabina, avtomobil yuvish va yonilg'i quyish va boshqa materiallar, shuningdek, tashqi texnik nazorat bo'lishi mumkin avtomobil egalarning o'zlari tomonidan amalga oshiriladi.

Biroq avtomobillarga texnik xizmat ko'rsatish va yo'qolganlarni tiklash bo'yicha jiddiy ishlar talab qiladigan ularning birliklari, agregatlari, qismlari va tizimlarining ishlashi texnik nazorat, mahsus jihozlardan foydalanish va asboblarni mahsus avtoservisda amalga oshiriladi korxonalar va ustaxonalar, mahsus tayyorlangan ishchilar kuchlari bilan amalga oshirilishi ko'zda tutilgan.

Tadbirkorlik tizimi, uning asosiy maqsadi ko'rsatmoqda jamoat joylarida avtomobillar uchun barcha turdagi kompleks xizmatlar shakli, mavjud avtomobil xizmati.

"Xizmat" ingliz tilidan tarjima qilingan "XIZMAT" so'zi xizmatni anglatadi, xizmat ko'rsatish. Dunyoning ko'plab mamlakatlarida zamonaviy avtoservis mavjud korxonalarining keng tarqalgan va yaxshi tashkil etilgan tarmog'i, ham avtomobillarga xizmat ko'rsatish, va savdo yoki, ehtiyot qismlar va ular uchun materiallar, shuningdek ularni saqlash. Ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati avtomobil xizmati - bu tizimning ajralmas qismidir avtomobil transporti,

mulkchilik shaklidan qa'tiy nazar, xizmat ko'rsatadi uzluksizlik, muntazamlik, ishonchlilik, xavfsizlik va ta'minlashga qaratilgan.

Avtoulov xizmati tufayli, uning xizmatlaridan muntazam foydalanish, avtomobil egalariining ko'p millionli armiyasi, ta'minlash mashinalarining ishlashi, zaruriy jihozlar bilan ta'minlangan ehtiyot qismlar va materiallar, ishonchli ma'lumotlarni olish, avtomobillarning texnik ekspluatatsiyasi va savdosiga oid aholi farovonligi oshishining muhim ijtimoiy omili hisoblanadi.

Zamonaviy dunyoda avtoservis xizmatlaridan foydalanilmaydi faqat shaxsiy avtoulavlarning egalari, balki juda ko'p ega bo'lgan firmalar, tashkilotlar, shu jumladan avtotransport kompaniyalarida ishlab chiqarish bazasi bo'lmagan yuk mashinalari va avtobuslarni o'ziga xizmat ko'rsatishni ta'minlaydi yoki moslashtirmaydi.

Avtomobillarga xizmat ko'rsatishning barcha turlarini quyidagilarga bo'lish mumkin:

- texnik, texnik bo'yicha ishlar majmuasini bajarish avtomobil, uning agregatlari, agregatlari, qismlari va tizimlariga texnik xizmat ko'rsatish va ta'mirlash va shuningdek batareyalar, elektr qurilmalar, kuzovlar va shinalar;

- tijorat, avtomobillar, ehtiyot qismlar savdosi, materiallar va avtomobil aksessuarlari, yoqilg'i-moylash materiallari bilan ta'minlash;

- axborot, xizmatlar iste'molchi-mijozlarini ta'minlash kerakli ma'lumotlar, xizmatlarni reklama qilish, doimiy o'rganish mijozlarning talab va taklifini hisobga olgan holda avtomobil xizmatlariga ega.

NATIJA

Avtomobillarga avtoservisning ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati O'zbekiston transporti va aholi avtomobillari juda katta, uning xizmatlari hozirda har yili bir milliondan ortiq avtomobil muntazam foydalaniladi.

Respublikamiz avtoservisi o'ziga xos shakllanish tarixiga ega va rivojlanish istiqbollari bo'yicha amalga oshirilmoqda. Ma'lumki, dunyoning avtoservislari ham xuddi shu yoshda avtomobil sanoati va avtomobil transporti rivojlangan ular bilan birga va vaqt bo'yicha o'xshash tarixga egadir. Buni talab qilgan jahon avtomobil bozori, savdoning zaruriy sharti sifatida avtomashinalarning mavjudligi zaruriy shart edi avtomobillar - yaxshi tashkil etilgan va yaxshi ishlaydigan avtomobillarga xizmat ko'rsatish tarmog'i mavjud.

Chunki rejali davlat bilan sobiq mamlakatimizda iqtisodiyot avtomobil bozori emas edi va u alohida avtomobil xizmatiga bo'lgan ehtiyoji juda katta bo'lgan. Korxonalar va tashkilot, qishloq xo'jaligi birlashmalariga tegishli avtotransport vositalari tomonidan, o'zlari, tashkil etgan avtomobilga texnik xizmat ko'rsatish va avtomobilni kapital ta'mirlash uchun agregatlar va ehtiyot qismlar, shinalarni qayta ishlash, ixtisoslashtirilgan avtotransport vazirligi tarkibidagi ta'mirlash korxonalari, boshqalar va yo'l transporti bo'limlaridan iborat bo'lgan.

Texnik stansiyalarning o'ta kam sonligi markaziy shaharlarda joylashgan avtoullov xizmatlari MDH davlatlari - Moskva, Sankt-Peterburg, Riga va Kiev larda asosan xorijiy

vakolatxonalar va xorijiy sayyohlarning avtomashinalariga texnik xizmat ko'rsatish joriy etilgan.

XX-asrning 60-yillarigacha O'zbekiston aholisining avtoturargohi bo'lib ahamiyatsiz (1000 kishiga 1 ta avtomobil) uning transport tizimidagi rolideyarli ko'rinmas edi, shuning uchun u xizmat deb ishonilgan aholining avtomashinalari ushbu avtomobillar egalarini tashvishga solmoqda.

60-yillarning ikkinchi yarmidan shaharlar va yirik tumanlarda mahalliy hokimiyatlar tashabbusi bilan mamlakat markazlari tashkil etila boshlandi xizmat ko'rsatish stansiyalari, ustaxonalar va xizmat ko'rsatish stansiyalari avtomobillar (STOA) 2-4 ish stansiyalarida "asosan ustaxonalar bazasida "Metallobytremont", _ maishiy texnika ta'mirlash bilan shug'ullanib kelgan. Keyinchalik mamlakatning yakka tartibdagi egalarining engil avtomobillari parkini ko'paytirish dolzarb muammoga mutasaddilarning e'tiborini qaratmasdan iloji yo'q edi berilgan avtoturargohni texnik qo'llab-quvvatlashga asosiy sabab bo'lib kelgan.

Bir so'z bilan aytganda, mamlakat avtoservisi yashil, ustunga o'tdi taraqqiyot yo'li, dunyodagi etakchi avtoservis bosib o'tgan yo'lni tanlay oldi.

Albatta, mamlakat avtoservislarining hozirgi holati jiddiy talab qiladi hamda takomillashtirishga qaramay, u hali ham hal etilmagan ko'p o'lchovli muammolarga egadir.

XULOSA

Xulosa qilganda hozirgi zamonda barcha avtoservis va ta'mirlash ustaxonalariga eng oxirgi rusimdagi park-garaj jihozlari olib kelinib avtomobillarni texnik sozligi va rivojlanishiga katta xissa qo'shib kelmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Hurmamatov A. M., Hametov Z. M. Results of preparation of oil slime for primary processing //ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal. -2020. - T. 10. - №. 5. - С. 1826-1832.

2. Маматов, Ф. М., Файзуллаев, Х., Эргашев, И. Т., & Мирзаев, Б. С. (2012). Определение тягового сопротивления почвоуглубителя с наклонной стойкой. Международная агроинженерия, 42.

3. Imamovich, B. B., Nematjonovich, A. R., Khaydarali, F., Zokirjonovich, O. O., & Ibragimovich, O. N. (2021). Performance Indicators of a Passenger Car with a Spark Ignition Engine Functioning With Different Engine Fuels. Annals of the Romanian Society for Cell Biology, 6254-6262.

4. Рузибаев, А. Н., Обидов, Н. Г., Отабоев, Н. И., & Тожибаев, Ф. О. (2020). ОБЪЕМНОЕ УПРОЧНЕНИЕ ЗУБЬЕВ КОВШЕЙ ЭКСКАВАТОРОВ. Universum: технические науки, (7-1 (76)).

5. Abdukhalilovich, Ikromov Ikboljon, and Javlon Akhunov Abdujalilovich. "Description Of Vehicle Operating Conditions And Their Impact On The Technical Condition Of Vehicles." The American Journal of Applied sciences 2.10 (2020): 3740.

6. Asian Journal of Multidimensional Research (AJMR) Abdukhalilovich I. I., Obloyorovich M. H. Support for vehicle maintenance //Asian Journal of Multidimensional Research (AJMR). - 2020. - Т. 9. - №. 6. - S. 165-171.

7. Xusanjonov A., Qobulov M., Abdubannopov A. AVTOTRANSPORT VOSITALARIDAGI SHOVQIN SO'NDIRUVCHI MOSLAMALARDA ISHLATILGAN KONSTRUKSIYALAR TAHLILI //Academic research in educational sciences. - 2021. - Т. 2. - №. 3.

8. Khusanjonov A., Makhammadjon Q., Gholibjon J. OPPORTUNITIES TO IMPROVE EFFICIENCY AND OTHER ENGINE PERFORMANCE AT LOW LOADS.